

Landstingsstyrelsens förslag till beslut

Reglemente för Stockholms läns landstings revision

Föredragande landstingsråd: Chris Heister

Ärendet

Landstingsrevisorerna, revisorskollegiet, har inkommit med förslag till ändringar i reglemente för landstingets revision.

Förslag till beslut

Landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige besluta

att anta reglemente för Stockholms läns landstings revision.

Till följd av beslutade ändringar i den politiska organisationen föreslås ändringar i indelningen av de tre revisionsområdena.

Behandling i landstingsstyrelsen

Landstingsrådsberedningen behandlade ärendet den 29 november 2006.

Landstingsstyrelsen behandlade ärendet den 19 december 2006.

Vid behandlingen i landstingsstyrelsen yrkades bifall dels till landstingsrådsberedningens förslag, dels till s-, v- och mp- ledamöternas förslag om återremiss av ärendet.

Landstingsstyrelsens beslutade utan omröstning avslå förslaget om återremiss. Därefter beslutade landstingsstyrelsen bifalla landstingsrådsberedningens förslag.

Mot beslutet anförde *s-, v- och mp-ledamöterna reservation* och anmälde att de *ej deltog* i landstingsstyrelsens beslut.

Ärendet och dess beredning

Landstingsrevisorerna, revisorskollegiet, har den 21 november 2006 beslutat *att* till landstingsfullmäktige överlämna förslag till revisionsreglemente (bilaga).

Ärendet har remitterats till landstingsdirektören.

Landstingsdirektören har i tjänsteutlåtande den 27 november 2006 föreslagit landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige besluta *att* anta reglemente för Stockholms läns landstings revision.

Till följd av ändringar i den politiska organisationen för Stockholms läns landsting har följande ändringar gjorts i indelningen av de tre revisionsområdena. Hälso- och sjukvårdsnämnden med utskott och beredningar ingår i revisionsområde II. Det gör även patientnämnden. Medicarrier AB ingår i revisionsområde III. Donationsfonderna ingår i revisionsområde I. Detta framgår av bilagan till reglementet. Av reglementet framgår vidare att en gemensam revisionsberedning bestående av de tre gruppernas revisorer har till uppgift att främja helhetssyn och gemensamma bedömningsgrunder i revisionsarbetet. Följdändringar har skett i reglementet i enlighet med de lagändringar som beslutats om i kommunallagen. En sådan ändring är att ersättare till revisorer inte längre ska utses.

Reglemente för Stockholms läns landstings (SLL:s) revision

Inledande bestämmelser

1 § SLL:s revision utgörs av de av landstingsfullmäktige valda revisorerna för landstingsstyrelsen, nämnder, landstingets övriga styrelser och företag jämte revisionskontoret och anlitade konsulter.

Kommentar

Detta reglemente innehåller närmare föreskrifter om revisionsverksamhetens bedrivande inom SLL:s revision.

Om landstinget lämnar över värden av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där landstinget direkt eller indirekt innehar alla aktier skall fullmäktige utse minst en yrkesrevisor och minst en lekmannarevisor i bolaget. När landstinget ensamt bildar en stiftelse för en kommunal angelägenhet så skall fullmäktige utse minst en revisor i stiftelsen. I KL 3 kap 18 § sägs att innan värden av en kommunal angelägenhet lämnas över till ett bolag eller en förening där landstinget bestämmer tillsammans med någon annan, skall fullmäktige se till att den juridiska personen blir bunden av de villkor som avses i 17 § i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Detta gäller också om landstinget tillsammans med någon annan bildar en stiftelse, gemensam nämnd, kommunalförbund eller samordningsförbund för en kommunal angelägenhet.

2 § För revisionsverksamheten gäller bestämmelser i lag, god revisionssed, detta reglemente samt utfärdade ägardirektiv för landstingets företag.

Kommentar

Särskilda bestämmelser om revision av landstingets nämnder finns i kommunallagen och för kommunala företag i aktiebolagslagen och motsvarande lagar för andra associationsformer.

Reglementet för SLL:s revision innehåller närmare föreskrifter om revisionsverksamhetens bedrivande för samtliga av landstingsfullmäktige valda revisorer.

I aktiebolagslagen skiljer man på revisorer (yrkesrevisorer) och förtroendevalda lekmannarevisorer.

Revisor skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver.

Lekmannarevisor skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

Av 9 § i detta reglemente framgår att det åligger revisorskollegiet att bl. a. utfärda riktlinjer för samordnad revision, företagsrevision och rapportering avseende all verksamhet oavsett associationsform.

Revisionens organisation

3 § Landstingets verksamhet indelas i 3 (tre) revisionsområden där revisionsuppdragen för samtliga landstingets nämnder, styrelser och företag fördelas mellan områdena. Indelningen bestäms av landstingsfullmäktige på förslag av revisorskollegiet.

För varje revisionsområde väljer landstingsfullmäktige revisorer (revisorsgrupp). I var och en av de tre revisorsgrupperna utser landstingsfullmäktige en ordförande och en vice ordförande

Antalet revisorer skall sammanlagt uppgå till 15. Fem revisorer skall väljas till vardera gruppen.

För att främja ett samordnat revisionsarbete (koncernrevision) och en god överblick av verksamheten skall revisorerna i respektive revisorsgrupp tillika väljas till lekmannarevisorer i de landstingets företag som är hänförliga till respektive revisionsområde (personsamband).

En arbetsfördelning mellan revisorerna i respektive revisorsgrupp får ske på sätt revisorerna själva bestämmer inom ramen för vad som är förenligt med god revisions sed.

I syfte att främja helhetssyn och gemensamma bedömningsgrunder i revisionsarbetet bildar de tre gruppernas revisorer samfällt en *gemensam revisionsberedning*. Denna beredning överlägger i revisionsfrågor som är av principiell eller landstingsövergripande karaktär. Sammankallande är ordföranden i revisorsgrupp I.

Kommentar

Revisorerna väljs av landstingsfullmäktige och är direkt underställda den. Varje revisor är självständig och utövar sitt uppdrag självständigt. Han eller hon har rätt att anföra sin egen mening i revisionsberättelsen och bestämma om exempelvis anmärkning eller annan allvarlig kritik skall riktas mot någon nämnd eller enskilda förtroendevalda i sådana organ eller något företag och om ansvarsfrihet skall tillstyrkas. Sådana frågor kan således inte avgöras genom majoritetsbeslut. Revisorerna har även rätt att yttra sig på landstingsmötet, när revisionsberättelsen eller annan revisionsfråga behandlas, även om de inte är ledamöter i fullmäktige.

Personsambandet mellan revision av nämnder och bolag på landstingets olika verksamhetsområden är viktigt med hänsyn till behovet att främja en samordnad revision i hela landstinget. Helhetssyn och samordning avseende all revision inom Stockholms läns landsting samt rörande gemensamma revisionsfrågor av principiell karaktär skapas genom den gemensamma beredningen som utgörs av revisorerna samfällt.

Fullmäktige väljer revisorerna för en mandatperiod. Uppdraget är slutfört när revisorerna under det femte året efter valet avslutat granskningen av det fjärde årets verksamhet och avlämnat revisionsberättelser och granskningsrapporter. Det första året i mandatperioden inleds med dubbla grupper revisorer.

4 § Under år då allmänna val ägt rum utser det nyvalda landstingsfullmäktige, bland de 15 förtroendevalda revisorerna från revisionsområdena, ledamöter och ersättare att för den följande fyraårsperioden tillsammans bilda revisionens förvaltningsorgan, benämnt revisorskollegiet. Åtta skall väljas som ledamöter och sju som ersättare.

I revisorskollegiet utser landstingsfullmäktige en ordförande och en vice ordförande. Dessa utgör revisorskollegiets presidium.

Kommentar

Ersättare i revisorskollegiet tjänstgör vid förfall för ordinarie ledamot på samma sätt som ersättare i landstingets övriga nämnder.

Revisorernas åligganden och befogenheter

5 § Revisorerna granskar landstingsstyrelsens, landstingets nämnders och företags verksamhet. Alla verksamheter skall granskas årligen. Vid granskningen åligger det revisorerna särskilt att pröva

om landstingsstyrelsen fullgjort sina uppgifter vad gäller mål och riktlinjer såväl för den egna verksamheten som för uppsikten över övriga nämnders och företags verksamhet i enlighet med landstingsfullmäktiges beslut,

om övriga nämnder och företag uppfyllt de mål och riktlinjer som landstinget och landstingsstyrelsen fastställt för deras verksamhet,

om landstingsstyrelsen, övriga nämnder och företag har en tillräcklig intern kontroll samt en verksamhet som planeras och bedrivs ändamålsenligt och effektivt samt i enlighet med av fullmäktige beslutad budget, policys och reglemente,

om landstingsstyrelsens, övriga nämnders och företags beslut och åtgärder överensstämmer med de regler och avtal som gäller för verksamheten,

om respektive styrelses/nämnds årsredovisning, delårsrapport och underliggande löpande redovisning samt rapportering i övrigt är tillförlitlig och rättvisande samt

om den sammanställda redovisningen (koncernredovisningen), årsredovisningen, delårsrapporten och underliggande löpande redovisning samt rapporteringen i övrigt är tillförlitlig och rättvisande.

Det åligger dessutom den gemensamma revisionsberedningen eller berörd revisorsgrupp

att på uppdrag av revisorskollegiet lämna synpunkter på inkomna remisser från landstinget och dess nämnder eller företag avseende förslag till större förändringar i regelverk avseende ekonomi, administration och redovisning.

Kommentar

Enligt KL 9 kap 7 § fullgör varje revisor sitt uppdrag självständigt. Detta innebär att revisorn har rätt att anföra sin egen uppfattning i t ex revisionsberättelsen och bestämma om någon form av kritik skall framföras. Revisionsärenden får aldrig avgöras med majoritetsbeslut.

Vad gäller revisionens åligganden bör noteras att ansvaret för den interna kontrollen inklusive kontrollen av verksamheten åvilar respektive nämnd och företag. Revisorerna har att granska om kontrollsystemen fungerar tillfredsställande.

Nämndernas kontroll skall vara så ordnad att den förebygger att fel uppstår, hindrar att fel begås, upptäcker om fel begåtts mot fastställda handlingsregler och rutiner samt om resurserna inte används effektivt. Revisorerna skall bedöma om den interna kontrollen stöder verksamheten och dess ekonomiska förhållanden och om verksamhetens riskhantering är tillfredsställande. Revisorerna bör vara särskilt uppmärksamma på den interna kontrollen i verksamhet där det finns risk för ineffektivitet och/eller oegentligheter. Landstingets årsredovisning skall enligt Lag om kommunal redovisning 3 kap 2 § innefatta en s k sammanställd redovisning, som omfattar även kommunal verksamhet som bedrivs genom annan juridisk person, t ex kommunalt aktieföretag.

6 § Revisionsarbetet skall bedrivas ändamålsenligt och i den omfattning som följer av god revisionsredovisning.

Kommentar

Innebörden av god revisionsredovisning är beroende av verksamhetens villkor och utveckling och förändras över tiden. Det är väsentligt att god revisionsredovisning alltid tillämpas på ett sätt som utgår från den kommunala sektorns särart. Bedömningskriterierna väsentlighet och risk utgör grundläggande komponenter i samband med prioriteringen av granskningsinsatserna.

7 § Revisorsgrupperna sammanträder på kallelse av ordföranden. Till sammanträdena kallas även de personer som behövs för föredragning och andra upplysningar.

Efter samråd med revisionsdirektören utser revisorsgrupp sekreterare. Över granskningsarbetet skall erforderliga protokoll föras.

Revisorerna skall till berörda nämnder och företag fortlöpande framföra de synpunkter, iakttagelser och påpekanden rörande verksamheten som framkommit vid granskningen. Yttranden skall inhämtas från berörda nämnder/styrelser/företag när så erfordras. Innan slutlig ställning tas i enskilt revisionsärende skall revisionskontorets uppfattning ha inhämtats.

Skrivelse, som samtliga revisorer är ense om att avlåta, skall undertecknas av ordförande med kontrasignation av sekreteraren.

8 § För värden av revisorernas arkiv gäller bestämmelserna i arkivlagen och i av landstingsfullmäktige fastställt arkivreglemente.

Revisorskollegiets åligganden och befogenheter

9 § Det åligger revisorskollegiet

att verka för enhetlighet och planmässighet i revisionens arbete och verka för samordning mellan revisorerna i landstingets nämnder och företag,

att samordna revisionsarbetet och utfärda riktlinjer för revision av SLL:s verksamhet i nämnder och företag även innefattande riktlinjer för samordnad revision, företagsrevision och rapportering avseende all verksamhet oavsett associationsform,

att efter hörande av respektive revisorsgrupp till landstinget och dess nämnder eller företag lämna synpunkter på förslag till större förändringar i regelverk avseende ekonomi, administration och redovisning,

att på uppdrag av landstingsfullmäktige föreslå lämpliga auktoriserade och godkända revisorer i företag, där sådana skall utses,

att kalla de valda revisorerna till överläggning i frågor av gemensamt intresse för revisionen,

att avlämna remissyttranden i ärenden avseende revisionsverksamheten,

att fullgöra de uppdrag i övrigt som landstingsfullmäktige lämnar kollegiet.

10 § För revisorskollegiet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i reglementet med allmänna föreskrifter för landstingets nämnder samt i tillämpliga delar fastställda landstingsgemensamma policys.

Efter samråd med revisionsdirektören utser revisorskollegiet sekreterare.

Revisorskollegiet förfogar över de anslag som landstingsfullmäktige anvisat till revisionsändamål. Revisorskollegiet har att upprätta förslag till budget för revisionen.

Kommentar

När revisorskollegiet behandlar förvaltningsärenden fungerar kollegiet i princip som en nämnd och då gäller i tillämpliga delar reglementet med allmänna föreskrifter för landstingets nämnder.

Revisorskollegiet behandlar därvid också frågor som gäller budget, årsredovisning, information, planerings- och utbildningsfrågor samt ärenden av policynatur.

11 § För fullgörandet av de uppgifter beträffande revisionens budget, som i fråga om landstingets nämnder ankommer på landstingsstyrelsen, skall finnas en särskild beredning, bestående av fem av landstingsfullmäktige valda personer.

Kommentar

Paragrafen markerar revisionens oberoende ställning i förhållande till landstingsstyrelsen vars verksamhet revisionen skall granska.

12 § Revisorskollegiet beslutar om revisionens arbetsorganisation och utövar den förvaltning som har samband med revisionsuppdragen. Revisionsdirektörens lön och anställningsvillkor i övrigt fastställs av revisorskollegiet efter samråd med landstingsfullmäktiges ordförande.

Löner och andra anställningsvillkor för revisionskontorets personal fastställs av revisionsdirektören efter vederbörlig förhandling.

Kommentar

Revisorskollegiet har att fastställa revisionskontorets organisation och vara anställningsmyndighet för kontorets personal.

Revisionskontorets äligganden och befogenheter

13 § De anställda vid revisionskontoret skall ha erforderlig insikt och erfarenhet av kommunal verksamhet. Förvaltningschefen/revisionsdirektören är inför revisorskollegiet och landstingets valda revisorer ansvarig för revisionskontorets verksamhet.

Det äligger revisionskontoret

att som fackorgan åt de förtroendevalda revisorerna granska koncernredovisningen, landstingsstyrelsens och övriga nämnders verksamhet och därvid hålla respektive revisorsgrupp underrättad om granskningen och dess resultat,

att biträda de av landstingsfullmäktige valda lekmannarevisorerna och revisorerna i landstingets företag vid granskning av deras verksamhet,

att som utredande och verkställande organ åt revisorskollegiet biträda kollegiet i dess verksamhet.

Bestämmelserna i kommunallagen och aktiebolagslagen om revisorernas rätt till upplysningar skall också gälla för revisionskontorets personal och den som eljest biträder landstingsrevisorerna.

Kommentar

Vad gäller bedömning av erforderlig yrkeskompetens kan de kvalitetskrav som uppställts för certifiering av kommunala yrkesrevisorer vara vägledande.

Rapportering angående oegentligheter

14 § Om revisorerna i sin granskning finner att det föreligger misstanke om brott av förmögenhetsrättslig karaktär skall de anmäla förhållandet till berörd styrelse/nämnd/företag. Om styrelsen/nämnden/företaget finner att det föreligger misstanke om brott och inte utan oskäligt dröjsmål vidtar åtgärder, är revisorerna skyldiga att rapportera nämndens agerande till fullmäktige.

Samtliga styrelser, nämnder och företag skall till revisionskontoret inrapportera iakttagelser angående stölder, bedrägerier och övriga oegentligheter liksom samtliga polisanmälningar och domar avseende oegentligheter.

Revisorernas löpande kommunikation med fullmäktige, nämnder och styrelser

15 § Revisorerna har enligt 5 kap. 23 § Kommunallagen, rätt att väcka ärenden i fullmäktige om ärendet gäller förvaltning som har samband med revisionsuppdraget eller om ärendet gäller granskningen. Revisorerna kan göra bruk av initiativrätten om de snabbt vill väcka ett ärende i fullmäktige om t ex ett förhållande som bedöms kunna leda till anmärkningar i revisionsberättelsen.

Revisorerna i Stockholms läns landsting skall varje år, efter halvårsskiftet, avge en översiktlig information till landstingsfullmäktige angående viktigare revisions- iakttagelser och bedömningar i det löpande revisionsarbetet.

Revisorerna skall löpande under året enligt god sed eftersträva en nära kontakt med såväl landstingsfullmäktige, presidier som alla ledamöter i nämnder och styrelser. Revisorerna får också närvara vid fullmäktigesammanträden när så är påkallat.

Kommentar

Om revisorerna använder initiativrätten (KL 5 kap. 23 §) kan detta resultera i ett beslut i fullmäktige (KL 5 kap. 25 §). I sådana fall gäller de vanliga beredningsreglerna, om ärendets behandling i styrelsen och berörd nämnd.

Revisionsberättelser och granskningsrapporter

16 § Revisorerna skall för varje nämnd och styrelse upprätta revisionsberättelser. Dessa skall innehålla uttalande i ansvarsfrågan och huruvida årsredovisningen kan godkännas. Revisionsberättelserna skall behandlas vid samma sammanträde som landstingsfullmäktige behandlar årsredovisningen.

För landstingets bolag upprättar lekmannarevisorerna granskningsrapporter som delges fullmäktige innan de tillställs bolagens styrelser och bolagsstämmor.

Utöver vad i lag är föreskrivet om revisionsberättelsens innehåll får i denna upptas kritik till följd av förhållande, som inte föranleder anmärkning, skrivelser och promemorior som upprättats under granskningen.

Är revisorerna inte ense om revisionsberättelsens innehåll skall varje revisors särskilda mening intas i berättelsen.

Vid behandlingen av revisionsberättelserna i landstingsfullmäktige har berörda revisorer rätt att delta i överläggningarna.

Kommentar

Enligt KL 5 kap. 31 § skall fullmäktige hos den nämnd/styrelse mot vilken kritiken riktas inhämta förklaringar över de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen.

17 § Innan revisorerna överväger att avstyra ansvarsfrihet och/eller framställa anmärkning skall revisorerna aktivt och tydligt kommunicera sina iakttagelser och synpunkter med ansvarig nämnd eller styrelse så att denna därmed också har getts möjlighet att vidta åtgärder. I denna process kan även initiativrätten användas.

18 § Lekmannarevisors granskningsrapport i bolagen skall bifogas revisors revisionsberättelse.

Om lekmannarevisor finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall han upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

Bestämmelserna i 17 § om tillfälle att avge yttrande vid anmärkning eller annan allvarlig kritik i revisionsberättelsen för landstingsstyrelsen skall gälla på motsvarande sätt vad gäller lekmannarevisors granskningsrapport. Detta gäller även revisionsberättelserna för kommunalförbund.

Kommentar

Enligt ABL 11 kap. får lekmannarevisor inte underteckna bolagsrevisors revisionsberättelse. Lekmannarevisorn skall istället lämna en granskningsrapport.

Genom att granskningsrapporten bifogas revisionsberättelsen uppnås en samordning av rapporteringen till fullmäktige.

Ikraftträdande

19 § Detta reglemente gäller fr o m 1 januari 2007, då tidigare revisionsreglemente upphör att gälla.

Bilaga

Reglemente för Stockholms läns landstings (SLL:s) revision (RK 200610-95)

Indelning i revisionsområden fr o m 2007-01-01

Nedanstående nämnder/styrelser/bolag indelas i 3 revisionsområden:

Revisionsområde I

Landstingsstyrelsen
Landstingshuset i Stockholm AB
AB Stockholms läns landstings Internfinans
Donationsfonderna

Revisionsområde II

Hälso- och sjukvårdsnämnden med utskott och tre sjukvårdsberedningar
Karolinska Universitetssjukhuset
Sjukvården i Salem, Nykvarn och Södertälje
Patientnämnden
Stockholms läns sjukvårdsområde
S:t Eriks ögonsjukhus AB
Danderyds sjukhus AB med dotterbolag
Södersjukhuset AB
Folktandvården Stockholms län AB
Ambulanssjukvården i Storstockholm AB
Stockholm Care AB
Novumstiftelserna (under avveckling)

Revisionsområde III

Regionplane- och trafiknämnden
Färdtjänstnämnden
AB Storstockholms lokaltrafik med dotterbolag
Waxholms Ångfartygs AB
Stiftelsen Clara
Kultur- och utbildningsnämnden
Locum AB med dotterbolag
Medicarrier AB